

OD REDAKCJI

Niniejszy numer Polonia Journal poświęcony jest tematowi migracji. Migracje rozumiane są tutaj szeroko – jako migracje w czasie rzeczywistym i wyobrażonym, w przestrzeniach geograficznych i mentalnych, doświadczanych przez migrantów przemieszczających się po świecie w poszukiwaniu lepszego bytu i spokojnego życia dla swoich bliskich.

W numerze tym autorzy opisują losy emigrantów legalnych i nielegalnych, ludzi świadomie i dobrowolnie opuszczających dotychczasowe miejsca pobytu oraz tych, którzy są do tego zmuszeni przez wydarzenia polityczne, czy też drastyczne zmiany w poziomie życia. Autorzy poruszają problemy, które szczególnie dzisiaj stały się potężnym tematem dla ogólnie rozumianych mediów komunikacyjnych, nauki i sztuki, kiedy to ruchy migracyjne rozpały wyobraźnię artystów oraz dociekliwość naukowców.

Jak najlepiej analizować temat, który tak boleśnie angażuje ludzi na całym świecie, jak nie poprzez dystans intelektualny, który nadaje tematowi z jednej strony sztuka, a z drugiej strony, wnikliwa i drobiazgowa analiza faktów dotyczących poszczególnych migracji. Zebraliśmy w tym numerze dziewięć esejów, w których autorzy analizują zjawisko migracji w wybranych przez nich dziełach literackich, teatralnych i filmowych oraz przedstawiają konkretne zdarzenia i fakty ilustrujące swoje tezy. Wydaje nam się, że taka kombinacja tekstów ciekawie odzwierciedla złożoność zjawisk migracji.

Pierwszy artykuł „Migracje i Miraże” Paula Coatesa traktuje o stosunku między chęcią migracji, a przynętą odległości, która może być mirażem w sensie iluzji, ale może też istnieć naprawdę, tak jak miraż odpowiada miejscu istniejącym naprawdę poza horyzontem – chociaż

horyzont ten bezustannie zmienia miejsce. Ten bogaty w odniesienia literackie i filmowe artykuł jest pełen głębokich przemyśleń na temat pojęcia migracji, horyzontu, niewidzialności, islamu, katolicyzmu w oparciu o dzieła literackie i filmowe Mariève Rugo, Jenny Erpenbeck i Roberto Rossellini.

Alicja Helman w „Wędrówki obcych. Temat migracji w spektaklu Ariane Mnouchkine” uczyniła przedmiotem analizy i interpretacji film Ariane Mnouchkine z 2006 r., zrealizowany na podstawie jej spektaklu teatralnego z 2003 roku pt. „Le derniere caravanseraïl. Odyssees”. Reżyserka teatralna i filmowa podejmuje w nim temat wędrówek migrantów, odwołując się do konkretnych ludzkich doświadczeń, uzyskując informacje na podstawie rozmów przeprowadzonych w obozach Sangatte, Lombok i Villawood. Autorka artykułu w przejmujący sposób opisuje rzeczywiste przeżycia emigrantów, które Ariane Mnouchkine przedstawia w emocjonujący sposób w spektaklu a potem w filmie opartym na sztuce.

Andrzej Piskorz w tekście „*Hester Street: żyjąc pomiędzy światami*” omawia powieść o doświadczeniach żydowskich emigrantów w Ameryce oraz film zrobiony na kanwie powieści. Koncentruje się na analizie języka, który w nowej rzeczywistości buduje pomost między starym a nowym, tradycją i nowoczesnością, nawykami ukształtowanymi w opuszczonej ojczyźnie, a możliwościami, jakie oferuje Nowy Świat.

Drugim artykułem na temat kwestii ludności pochodzenia żydowskiego zaoferowała Joanna Preizner. W „Notatkach z wygnania. *Skibet. Hatikvah* (1970/2010) i *Return to Poland* (1981) Mariana Marzyńskiego analizuje ona film reżysera, którego istotnym wątkiem jest migracja. Zmuszony do niej w wyniku wydarzeń określanych wyrażeniem „Marzec '68”, jako pierwszy przekuł to doświadczenie na wypowiedzi artystyczne. Jego debiut zagraniczny – zrealizowany dla duńskiej telewizji „Skibet/Hatikvah” (1970/2010) – to pierwszy zapis filmowy sytuacji, w jakiej znaleźli się Polacy żydowskiego pochodzenia, którzy opuścili Polskę w wyniku antysemitycznej nagonki.

W artykule „Kosmopolityzm, migracje w świetle idealizmu Krzysztofa Kieślowskiego” Janina Falkowska przygląda się pojęciu „kosmopolityzm” w kontekście poznanych filmów Krzysztofa Kieślowskiego. Biorąc pod uwagę idealistyczne założenia kosmopolityzmu i jego późniejsza „degeneracja” w kierunku kolonialistycznego spojrzenia na „innych”, autorka szczegółowo analizuje film *Biały* Kieślowskiego, który ujawnia wewnętrzne sprzeczności i niejasności w idealistycznym podejściu do idei kosmopolityzmu i równości.

W artykule „Na Zachód i z powrotem. Migracje w kinie polskim w okresie transformacji ustrojowej”, Ilona Copik porusza wątek polskiej migracji (Polaków wyjeżdżających z Polski i powracających do kraju po latach) uwidoczniony w kinie polskim po 1989 roku. Analizuje ona motywy towarzyszące migracji i różnych jej rodzajów (polityczna, ekonomiczna, socjo-cywilizacyjna). Bardzo ciekawym elementem artykułu jest tropienie relacji pomiędzy filmem, realną przestrzenią kulturową i jednostkowym doświadczeniem i tożsamością,

Grzegorz Bubak w eseju „Migracje i kultura w filmie węgierskim po upadku komunizmu” przedstawia problematykę wpływu ruchów migracyjnych na węgierską kulturę, społeczeństwo, na jego zachowania wobec obcych, przedstawicieli innych narodowości.

Joanna Aleksandrowicz w artykule „14 kilometrów do Raju. Obrazy migracji do Andaluzji w kinie hiszpańskim” mówi na temat dwóch podejść do tematu migracji w zależności od geograficznego punktu widzenia. I tak film, który analizuje reprezentuje dwie perspektywy: Jedna reprezentuje spojrzenie mieszkańców Andaluzji i podróżujących na południe Hiszpanów, druga natomiast próbuje pokazać problemy międzykulturowych spotkań z punktu widzenia samych migrantów.

Joanna Siekiera w artykule „Relacje ekonomiczne Polski z Nową Zelandią: stan współczesny oraz perspektywy rozwoju w związku ze zwiększającą się migracją Polaków”, oferuje konkretną analizę migracji Polaków do Nowej Zelandii na przestrzeni wielu lat łącznie z jej czynnikami ekonomicznymi, socjologicznymi i politycznymi. Wskazuje na potrzebę utrzymania więzi narodowej w obrębie Polonii w Nowej Ze-

landii i na ogromne perspektywy rozwoju stosunków pomiędzy Polonia a macierzystym krajem.

Powyższe artykuły poruszają tylko pewne tematy w obrębie ogromnego obszaru badań jakim jest temat migracji. Powstały całe podobzary badań, zarówno teoretycznych jak i praktycznych, dotyczące tego tematu. Migracje analizuje się w aspekcie geograficznym (dokąd i dlaczego tam ludzie się przemieszczają); w aspekcie politycznym (dlaczego konkretne wydarzenia polityczne wzbudzają pragnienie opuszczenia kraju macierzystego); w aspekcie ekonomicznym badającym wpływ zawirowań ekonomicznych na decyzje o migracji; w aspekcie psychologicznym (jaki wpływ ma migracja na psychikę migranta) i inne. Jako teoretyka filmu i sztuk szeroko pojętych, migracja i jej prezentacja w sztuce jest dla mnie najważniejszym czynnikiem pozwalającym na zrozumienie niszczących, ale i budujących aspektów migracji i na zaakceptowanie kompleksowych niejasności przy próbie interpretacji tego zjawiska. Należy stwierdzić, że niniejsze dogłębne analizy sprzyjają akceptacji uczuć przerażenia i euforii zarazem, towarzyszących migracji i jej bolesnym ale też i twórczym przejawom.

Janina Falkowska